

Els jueus de la Xina

La comunitat jueva de la Xina, present al país des de fa més de mil anys però quasibé desmembrada, intenta afirmar els seus trets, davant les suspicàcies del Govern.

Una de les sorpreses de supervivència ètnica que, al llarg de la seva història, han donat als jueus ha estat l'existència de fortes comunitats jueves en llocs cabdals de la Xina, ja des de dates molt reculades de l'Edat Mitjana occidental.

Les primeres proves de l'existència de judaisme a la Xina, les tenim en la dinastia Tang, quan l'any 878 uns jueus de Khanfu (Canton) foren morts brutalment. Els mongols, que llavors dominaven el país, prohibiren als jueus i als musulmans que se circumcidessin, observessin les matances rituals o es casessin amb cosins paternals. Marco Polo, Ibn Battuta i alguns altres viatgers medievals esmenten l'existència de jueus a Hangzhou, Pequín i Quanzhou. Però només a Kaifeng, on arribaren a ser 5.000, deixaren rastres fiables, fins al dia d'avui, quan encara hi ha un grup considerable de xinesos, xinesos del tot, que es pretenen i se senten hereus d'una comunitat jueva mil·lenària. Els seus orígens són, de fet, un capítol més de la història de la famosa ruta de la seda.

Comunitats jueves a la Xina, n'hi hagué prou. Però no és fins al segle XIX, el dels grans contactes entre l'Orient i l'Occident, que començaren a arribar noves aportacions, sobretot provinents dels països de l'Orient Mitjà. A partir de la dècada del 1840, els jueus de Bagdad i d'algunes altres zones àrabs s'establiren, principalment com a comerciants, a Xangai i a Hong Kong. Una de les famílies bagdadines amb més èxit fou la dels Sassoon, avui de fama mundial.

Després de la revolució russa del 1917, la petita comunitat judeo-russa de Harbin arribà, en un moment donat, a tenir 10.000 membres, mentre que uns altres anaren a Tianjin i a Xangai. Entre el 1933 i el 1941, els refugiats procedents d'Alemanya i d'Àustria incrementaren encara més el nombre dels residents, especialment a Xangai. En aquella dècada del 1930, els japonesos tingueren un projecte, el pla Fugu, pel qual volien encoratjar els refugiats judeo-germànics a contribuir al desenvolupament de la Manxúria; però l'actitud japonesa era ambivalent, i els jueus preferiren d'establir-se a la costa de la Xina. Al 1939, en començar la Segona Guerra Mundial, hi havia comunitats a diverses ciutats xineses, amb 20.000 jueus a Xangai, 3.000 a Harbin i 2.000 a Tianjin.

A partir del 1949, amb el triomf dels comunistes, hi hagué un gran èxode cap a Israel, als Estats Units i, en grau menor, cap a uns altres països. Deu anys més tard, només en quedaven 300, i al 1970 ja no hi havia cap comunitat jueva pròpiament dita. I, a part la sinagoga i la comunitat de Hong Kong, que en raó de la sobirania britànica sempre ha estat un cas especial, només quedaven a la Xina individus aïllats.

Que aquests grups haguessin sobreviscut tant de temps dóna testimoni, no pas del poder prozelitista del judaisme, sinó de la seva adaptabilitat fins i tot a les circumstàncies més adverses. Però els esdeveniments cataclísmics del segle que s'acaba han destruït pràcticament dotzenes de comunitats jueves, moltes d'elles força antigues. El règim comunista xinès, per exemple, procurà d'imposar la seva solució final a la població jueva de la Xina, composta en bona part per exiliats de la Unió Soviètica i de l'Europa de Hitler, però que també incloïa descendents dels jueus que havien estat a la Xina des del segle IX. La majoria hagueren de fugir, o bé foren expulsats. I només a Hong Kong, amb un miler de jueus, i Singapur, amb uns 400, eren els únics llocs que hom pensava que constituïen les fites jueves solitàries de l'Orient Llunyà. Però havien oblidat Kaifeng, a la Xina central, el lloc més característic de les velles comunitats sino-mosaiques. No havia desaparegut perquè la comunitat en qüestió havia sabut fondre's al si del poble xinès, on gairebé no es distingia de la resta dels ciutadans.

Kaifeng. La comunitat jueva de Kaifeng fou fundada durant la dinastia Song, cap al 1163, per uns immigrants que venien probablement de l'Iran, encara que no s'ha arribat a establir si hi havien arribat per terra o per mar. Disposà aviat d'una sinagoga (*ging zhensi*) i la comunitat de Kaifeng prosperà fins al segle XVIII, i després ha sobreviscut fins ben entrat el segle actual. Els jueus visqueren en bones relacions amb les autoritats, tant les de la dinastia Ming com les de la primera dinastia Qing. Arribaren a ser funcionaris, metges i oficials de l'exèrcit. Alguns arribaren molt amunt, com el mandarí jueu Chao Yng Ch'eng, que el 1652 féu reedificar la sinagoga de la ciutat, que havia estat destruïda per unes inundacions.

Hong Kong, gràcies a la seva condició especial, és un dels pocs indrets de la Xina on hi ha una comunitat jueva establerta i pública, dedicada, fonamentalment, a activitats comercials. A partir del 1949, amb el triomf dels comunistes, hi hagué un gran èxode de jueus de l'interior del país asiàtic cap a Israel i els Estats Units. La comunitat de Kaifeng, fundada al segle XII, a la Xina Central, és l'única que manté arrelats els signes d'identitat jueus.

Com era inevitable, els membres de la comunitat començaren a casar-se amb dones no-jueves i assimilaren el confucianisme; però, en general, sobrevisqueren d'una manera remarcable en la religió d'Israel. Eren rabinistes, partidaris de la doctrina de Maimònides. Els xinesos els anomenaven *tiaojinjiao*, la religió que extreu els nervis de les cuixes (dels quadrúpedes). La seva decadència final fou deguda, probablement, a l'aïllament en què visqueren de tota mena de correligionaris, ja a partir del segle XVI. L'aïllament i, de fet, l'ensulsiada, es veieren ajudats per tota mena de desastres, des d'inundacions fins a les destrosses de la rebel·lió Taiping, de tònica religiosa. Al 1850 la sinagoga encara era dempeus, però molt dilapidada; al 1866, ja no existia. Al segle XX, el judaisme, en sentit estricte, virtualment ja s'hi havia extingit, tot i que, l'etiqueta de jueu, encara la portaren molta gent fins al 1940, i més enllà, preservada per la inèrcia de la burocràcia xinesa i les tradicions familiars.

Les relíquies històriques de la comunitat es troben escampades pertot arreu. Al Vaticà i a la Biblioteca Nacional de París, ens parlen inscripcions xineses del 1489, 1512, 1663 i 1679. Es tracta de calcs i de còpies. Les cartes del missioner jesuïta Ricci ens en parlen també, com també les de Gozani, Domenge i Saubil, que contenen descripcions del 1704, 1712 i 1721-1725, respectivament. A Cambridge i a Oxford es conserven rotlles de la Torà, la llei mosaica. També hi ha porcions dels llibres de

la mateixa Torà, llibres d'oracions, entre elles l'Haggadà (amb algunes rúbriques judeo-perses). Igual que un llibre Memorial dels morts, en xinès i hebreu. Tot obtingut principalment entre 1850 i 1851 per missioners protestants, però avui conservat al Hebrew Union College, de Cincinnati, als Estats Units.

Els jueus de la Xina, avui. A uns pocs descendents adverats de jueus de Kaifeng, entre ells el president d'un tribunal provincial, els ha estat permès d'anomenar-se *jueus* en els seus documents d'identitat. En general, el govern de la ciutat ha donat suport als esforços que aquests descendents de jueus han fet per tal de commemorar la seva història i preservar la seva magna col·lecció de relíquies. Però la Comissió estatal xinesa d'Afers de les Nacionalitats assegura que mai no ha trobat cap base per a reconèixer una minoria jueva al país; i que, per tant, no té intenció de tornar a començar cap indagació sobre el cas. Segons el seu portaveu, l'assimilació dels jueus de Kaifeng a la cultura xinesa ha estat total: les traces de faccions foranes són molt difícils de detectar. Tan sols uns quants dels descendents de jueus s'abstenen de menjar porc; però, altrament, la seva forma de vida és íntegrament xinesa.

Però els regidors municipals, juntament amb els representants dels grups d'origen jueu, tenen esperances de poder portar inversions estrangeres a la ciutat. Homes de negocis jueus de tot arreu del món han estat invitats a venir a Kaifeng per tal d'inspeccionar les oportunitats de negoci. I l'Ajuntament ha creat una Zona especial de Desenvolupament Econòmic per a Jueus Estrangers. Des que, al 1992, Israel i la Xina establiren relacions diplomàtiques, diverses delegacions jueves han visitat Kaifeng, però cap no hi ha anat per concloure negocis, la qual cosa ha portat el molt suspicax aparell de seguretat xinès a sospitar que el que feien era proselitisme. Així, una reunió de jueus americans i una trentena de descendents de jueus de Kaifeng fou interrompuda per la policia secreta. I ara el govern de la província de Henan els ha classificats com a "elements políticament perillosos".

Com no podia ser d'una altra manera, alguns d'aquests descendents volen exercir els seus drets a base de la llei israeliana del retorn, que permet que qualsevol jueu emigri a Israel. Alguns ja han presentat oficialment aquesta sol·licitud a l'ambaixada israeliana de Pequín, amb què han obligant els seus diplomàtics a jutjar pel seu compte quina persona és jueva o no. Fins ara, cap dels sol·licitants de Kaifeng no ha estat aprovat. Com diuen les autoritats consulars, no és possible de donar un passaport d'Israel a qualsevol persona que els digui que ni ell ni la seva família mai no han menjat porc. Altrament, es veurien inundats de sol·licituds.

Jordi Ventura